

Blaginja otrok v Sloveniji (povzetek raziskave)

Naročnik: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Direktorat za družino

Na **Inštitutu RS za socialno varstvo** smo konec leta 2023 izvedli raziskavo o blaginji otrok v Sloveniji. Še posebej so nas zanimala naslednja področja: šola in prosti čas, zdravje, odnosi v družini, odnosi s sovrstniki in sorojenci, družinski pogoji in odnos do države. Gre za področja, ki so pomembna za otroke v času odraščanja, ko si, vpeti v različne situacije in odnose, izgrajujejo osebnosti, ustvarjajo priložnosti in oblikujejo pričakovanja do sebe in drugih, kar posledično pomembno vpliva tudi na njihova življenja v prihodnosti.

KAKO DOBRO ŽIVIJO OTROCI, KI SO SODELOVALI V RAZISKAVI?

Raziskava, ki temelji na anketnem vprašalniku, ki so ga izpolnjevali otroci, je pokazala, da le ti v Sloveniji v povprečju živijo srednje dobro. Ugotovimo lahko, da je mogoče kakovost življenja otrok na vseh raziskovanih (še) izboljšati. To kažejo tudi v raziskavi oblikovani sestavljeni kazalniki (oz. indeksi):

- splošna vrednosti **izidov blaginje**, ta je sestavljena iz treh podindeksov (indeks duševnega zdravja, indeks fizičnega zdravja in indeks veščin), znaša **71,1 indeksnih točk (i. t.)¹**.

Specifično beležimo najnižje vrednosti izidov pri naslednjih kategorijah (glej tudi priloženo poročilo):

- **Čustvena blaginja otrok (69,3 i.t.)**
- **Odsotnost psihosomatskih simptomov (61,7 i.t.)**
- Nekoliko boljše so vrednosti indeksa pri **psihološki blaginji**, kjer smo ugotavljali, kako zadovoljni so otroci s svojim življenjem (**77,6 i.t.**)

TABELA 1: VREDNOSTI INDEKSA IZIDOV BLAGINJE OTROK

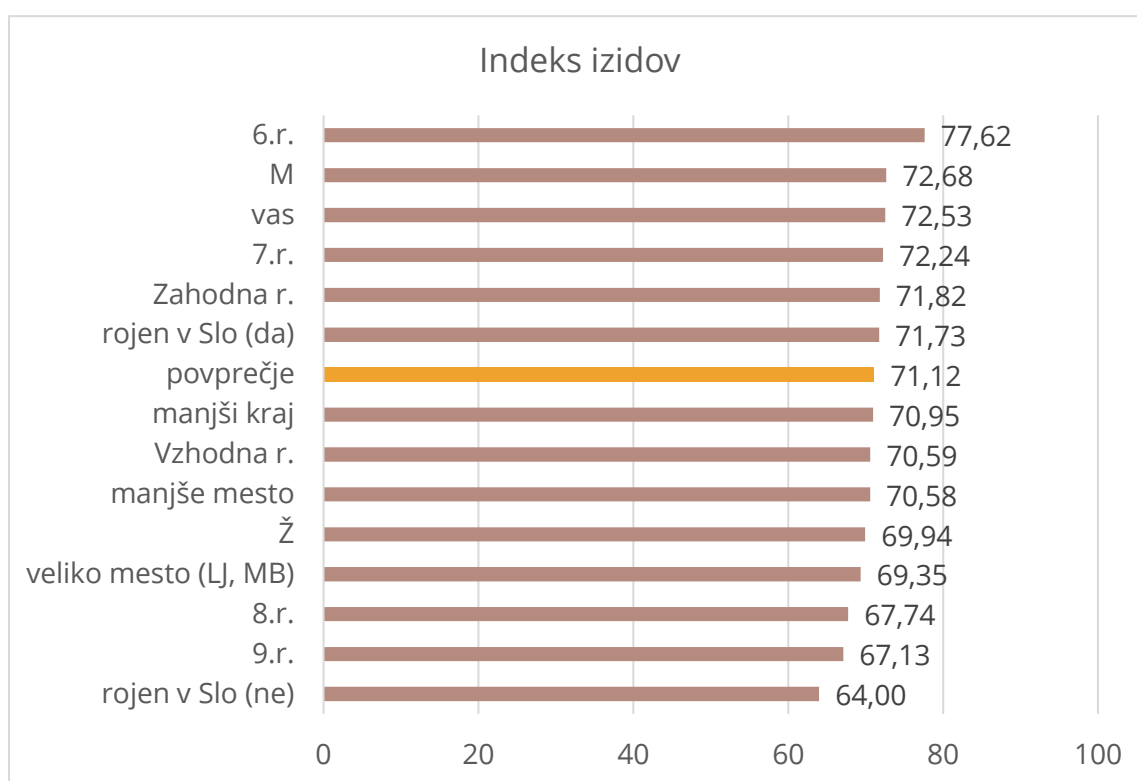
	dimenzija		kategorija	
Izidi blaginje = 71,1	Duševno zdravje	72,2	čustvena blaginja	69,3
			psihološka blaginja	75,1
	Fizično zdravje	71,5	odsotnost psihosomatskih simptomov	61,7
			izostanek od pouka zaradi bolezni	80,5
	veščine	70,4	učna uspešnost	70,4

¹ Indeks je predstavljen na lestvici od 0 (najnižja blaginja otrok) do 100 (najvišja blaginja otrok).

- Blaginja otrok z naraščanjem starosti precej upade (velja za vse dimenzije indeksa, in sicer tako za duševno zdravje, fizično zdravje, še zlasti pa so razlike po starosti očitne pri indeksu veščin)
- Izmed vseh skupin otrok **najbolje živijo otroci, ki obiskujejo šesti razred OŠ (77,6 i.t.)**
- Izmed vseh skupin otrok **najslabše živijo otroci, ki niso rojeni v Sloveniji (64,0 i.t.)**
- V splošnem so vrednosti izidov blaginje nekoliko višje pri dečkih kot pri deklicah (M = 72,7 i.t., Ž = 69,9 i.t.). Po posameznih kategorijah indeksa so razlike med spoloma še bolj očitne:
 - **Deklice imajo neprimerno nižje vrednosti indeksa pri duševnem zdravju (M = 76,2 i.t.; Ž = 68,6 i.t.) in fizičnem zdravju (M = 75,0; Ž = 67,5).**
 - **Deklice dosegajo precej boljši rezultat pri indeksu veščin (M = 67,0; Ž = 73,8).**
- Med vzhodno in zahodno kohezijsko regijo med otroci ni bistvenih razlik; prav tako tip kraja bivanja ne vpliva bistveno na izide blaginje otrok.

SLIKA 1: INDEKS IZIDOV OTROK PO RAZLIČNIH SKUPINAH OTROK

ZAKAJ NEKATERI OTROCI ŽIVIJO BOLJE IN DRUGI SLABŠE?

Neenakost med otroci obstaja skorajda na vseh področjih blaginjskih izidov. Na podlagi podatkov **četrtna anketiranih otrok dosega komaj 50,4 i.t. pri skupnem izidu** (vrednost indeksa pri ostalih otrocih je 77,3 i.t.). Za otroke, ki dosegajo zelo nizko raven blaginje, je značilno, da je:

- med njimi večji delež deklic (Ž nizka = 54 %; Ž ostali = 45,2 %),
- tistih, ki so v višjih razredih (približna tretjina otrok iz devetega in osmega razreda osnovne šole (medtem ko je takih 13,4 % šestošolcev in dobra petina sedmošolcev),

- med njimi skoraj trikrat večji delež tistih, ki niso bili rojeni v Sloveniji (12,7 %), kot med ostalimi otroki (4,8 %),
- med njimi višji delež otrok, ki prihajajo iz Vzhodne regije (54,7 %).

SLIKA 2: OTROCI Z VIŠJIMI IN NIŽJIMI BLAGINJSKIMI IZIDI

otroci z višjimi blaginjskimi izidi (75 %)

otroci z najnižjimi blaginjskimi izidi (25 %)

otroci z višjimi blaginjskimi izidi (75 %)

čustvena blaginja	74.5
psihološka blaginja	79.8
odsotnost psihosomatskih simptomov	70.3
izostanek od pouka zaradi bolezni	89.5
učna uspešnost	77.3

otroci z najnižjimi blaginjskimi izidi (25 %)

čustvena blaginja	53.6
psihološka blaginja	61.1
odsotnost psihosomatskih simptomov	35.9
izostanek od pouka zaradi bolezni	53.4
učna uspešnost	49.9

Ključni dejavniki, ki razdelijo otroke v dve skupini a) na tiste z zelo nizko blaginjo in b) ostale otroke so:

- **družinski odnosi** (ti so se v naši raziskavi izkazali za daleč najpomembnejši dejavnik blaginje otrok. Pri otrocih z zelo nizkimi vrednostmi blaginjskih izidov je indeks družinskih odnosov znašal 64,2 i.t., pri ostalih pa 74,6 i.t.)
- **počutje v šoli** (indeks počutja v šoli je pri otrocih z zelo nizkimi vrednostmi blaginjskih izidov znašal 33,5 i.t., pri ostalih otroci pa 49,1 i.t.)
- **soseska** (indeks soseske za otroke z zelo nizkimi vrednostmi blaginjskih izidov = 71,1 i.t., pri ostalih 83,6 i.t.)
- **varna raba IKT** (indeks varne rabe IKT za otroke z zelo nizkimi vrednostmi blaginjskih izidov nizko blaginje = 67,8 i.t., pri ostalih 84,9 i.t.)
- **stanovanjski pogoji** (indeks stanovanjskih pogojev za otroke z zelo nizkimi vrednostmi blaginjskih izidov = 80,5 i.t., pri ostalih 91,4 i.t.)

- **odnos s prijatelji** (indeks odnosa s prijatelji za otroke z zelo nizkimi vrednostmi blaginjskih izidov = 75,7 i.t., pri ostalih 87,0 i.t.)

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE BLAGINJE OTROK

Ugotavljamo, da država in različni sektorji, ki s sprejemanjem političnih odločitev vplivajo na življenje otrok, na ravni političnih dokumentov dobro zaznavajo probleme, ki so se kot posebej pereči izkazali tudi v naši raziskavi. Izpostavljeno velja tudi za ključne dokumente s področja družinske politike (npr. *Program za otroke, Jamstvo za otroke, Resolucija o družinski politiki, Družinski zakonik*), saj prepoznavajo večino težav in izzivov sodobnega otroštva in identificirajo ključne ranljive skupine otrok. Kljub vsemu pa problemi ostajajo (kot je problem varne rabe IKT, duševno zdravje otrok, slabo vključevanje v kulturne dejavnosti, premalo gibanja, ipd., kot tudi neenakost med otroci). Na politični ravni bi bil zato potreben premislek o uvedbi bolj učinkovitih, konkretnih in inovativnih ukrepov.

Ne glede na to, da javnopolitični dokumenti sicer dobro naslavljajo izzive za izboljšanje blaginje otrok, bi na podlagi ugotovitev naše raziskave v prihodnje veljalo večjo pozornost nameniti še:

- izboljšanju participacije otrok v družini,
- izboljšanju šolske klime (počutje v šoli, odnos z učitelji, participacija v šoli) in
- izboljšanju odnosov med sorojenci.

Gre za prezrte vidike blaginje otrok, za katere menimo, da bi si v strateških dokumentih zaslužili posebno pozornost, saj so pri vseh izpostavljenih vidikih otroci dosegali nizke vrednosti indeksov.

Pri oblikovanju ukrepov države za izboljšanje blaginje otrok na podlagi podatkov, ki odslikavajo aktualno realnost otrok, bi bilo potrebno upoštevati tudi subjektivne kazalnike, saj lahko tako pridobljene informacije pomembno dopolnijo uvid v življenjsko situacijo otrok (v našem primeru se je to najbolj očitno izkazalo pri podatkih o stanovanjskih pogojih. Otroci so svoje bivanjske razmere namreč zelo dobro ocenili, praviloma pa statistika ta del blaginje otrok izpostavlja kot enega večjih problemov dobrobiti otrok).

SLIKA 3: INDEKS DRUŽINSKIH VIROV IN NJEGOVE DIMENZIJE

